

ЛІНГВОКРЕАТИВНІ ПРОЦЕСИ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО ЖАРГОНУ

В статті досліджується один із соціолектів – молодіжний жаргон, а також деякі шляхи засвоєння молодіжним сленгом нейтралізованого у широкому вживанні кримінального аргю.

Молодіжний жаргон – це цікавий лінгвістичний феномен, побутування якого обмежене не лише певними віковими рамками, як зрозуміло із самої номінації, але й соціальними, часовими і просторовими.

Виникнення і функціонування цього жаргону зумовлене потребами соціально-демографічної групи, найважливішою характеристикою якої є перехідний стан, "процес становлення особистості, пов'язаний з переборюванням певних протиріч. Наприклад, сприйнятливість до набутку старших, довірливе і критичне, навіть нігілістичне, ставлення до традиційного і усталеного, потяг до нового, до пошуку, бажання переробити світ і нестача життєвого досвіду, поверховість сприйняття, нахил до розчарування, перебільшена оцінка власної думки, максималізм і обмаль власних практичних навичок, збудливість, емоційний запал і почасти буденне ставлення до незвичайного, сприйняття більшістю, як чогось звичайного..." [1:18].

Молодіжна субмова – це лексичний феномен, який не є гомогенною мовною субстанцією і включає в себе **загальномолодіжний жаргон та спеціальні молодіжні жаргони**.

Загальномолодіжний жаргон характеризує мову певного покоління, і є за своєю природою динамічною, підвладною швидкоплинній моді лексичною системою. Лексичну динаміку цього субкоду спричиняє насамперед природна зміна в часі суспільних явищ, предметного світу, в який занурене буття етносу, а також зміна мовних смаків, специфіка лінгвокреативних процесів у структурі духовно-ментального світу молоді [2:56-57].

Мовна мода покоління зумовлює, в свою чергу, літературну моду, а письменник виступає своєрідним медіатором між живомовною практикою жаргоновживання свого покоління і літературно-обробленим словесно-художнім масивом, сам виступаючи прокурором жаргонного словника.

Загальномолодіжний та спеціалізовані (спеціальні) мовні жаргони (жаргон школярів, студентів, армійський жаргон, жаргон неформальних молодіжних угруповань) утворюють лексично-фразеологічне ядро **молодіжного сленгу**, куди частково входять також професійні жаргони.

Слід зазначити, що молодіжний сленг з-поміж інших соціальних страт є чи не найскладнішою мовною структурою, оскільки він синтезує всі інші страти, з неодмінним відбитком як групової, так і індивідуальної мовотворчості, а також "вікового" мовного смаку.

Відносно стабільним лексичним ядром загальномолодіжного жаргону є **кримінально-тюремний субкод**, який засвоює молодь не безпосередньо із першоджерела, а через посередництво інтержаргону, міського сленгу. Спершу вищезгаданий код проникає в міську субкультуру низів, згодом "концентрично розгортається" і поширюється в мовний побут інших соціальних прошарків, що з різним ступенем активності його засвоюють, пристосовуючи до своїх комунікативно-прагматичних потреб. Молодь, як найбільш соціально мобільний прошарок у плані швидкого й охочого реагування на табуйовану мову, засвоює цю лексику, яка вже пройшла через інші соціальні прошарки, зазнавши семантичних трансформацій. Це вже не є кримінальний жаргон у власному розумінні цього слова, оскільки його носії перебувають в іншому соціально-психологічному вимірі, а змістові трансформації можуть змінити слово до невпізнанності, але соціальне походження і вихідна семантика, зафіксована у численних лексикографічних (переважно російськомовних) виданнях відповідного типу, все ж таки примушує говорити про розширене, модифіковане вживання кримінально-тюремного субкоду [2:57].

Мовна практика молоді вносить нові семантично-експресивні обертони у цей субкод, засвідчуючи при цьому неабиякі лінгвокреативні здібності, потенції творчого асоціативного мислення та почуття гумору [3:7-8].

Спробуємо виокремити **один зі шляхів засвоєння молодіжним сленгом нейтралізованого у розширеному вживанні кримінального аргю**.

Лексеми молодіжного сленгу семантично дублюють поширені в інтержаргоні одиниці і засвоюють їх у готовому вигляді без помітних трансформацій: бабки (гроші), бакс (долар), блатний (належний до кримінального світу), вальтанутий (несповна розуму), знати туфту (говорити неправду), жлоб (жадібна, скупа людина, з низьким інтелектом, обмежена), загнати (продати, збути що-небудь), закосити (прикинутися, симулювати), засвітитися (виявити свою причетність до чогось, відкритися), кент (звертання до особи чоловічої статі), лафа (щастя, удача, везіння, безтурботне існування), ліпити (незаслужено звинувачувати в чомусь), лох (людина, яку легку обдурити, яка не здатна захистити, відстояти свої інтереси), на халяву (задурно), мандраж (неспокій, стурбованість, страх), маруха (коханка), мент, мєнт, мінтяра (міліціонер), наблатикатися (навчитися злочинської мови або перейняти манери, прийняті в кримінальному середовищі), ништяк (висловлювання задоволення), приколюватися (жартувати, насміхатися), чувак, чувачок (хлопець, юнак), чувиха (дівчина), шнобель (ніс, переважно великого розміру) та інші.

У системі молодіжного сленгу можна виокремити чимало квазісинонімічних рядів, що є питомою ознакою жаргонізованої мови взагалі. Будуються синонімічні ряди з лексем кримінального жаргону, але з невластивою їм семантикою.

Доволі поширена в молодіжному жаргоні лексема чувак – 'чоловік, хлопець' – може, як свідчать художні тексти, вільно замінюватися такими одиницями, що в "мові блатних" мають іншу семантику: заврик (в кр. ж. 'помічник, підлеглий') [4:29], пацан (в кр. ж. 'молодий, початкуючий злочин') [5:424]. Лексеми такого синоні-

мічного ряду у сленговому слововживанні взаємно ідентифікуються, тоді як у кримінальному жаргоні вони семантично не перехрещуються. Власне сленгові номінації включають вияви експресивного словотвору – *чува* 'дівчина', *пацанва* 'гурт хлопців'.

Один з різновидів синонімічних рядів у системі сленгу – це ряди, що лексично і семантично дублюють номінації з кримінального жаргону. В деяких випадках ці ряди можуть доповнюватись оригінальними лексемами, що не поширені в кримінальному жаргоні. Наприклад: *алкаш, алкота, бухарик, синяк, ханурик* ('алкоголік') і *алконавт, баклажан, хрон, зюзік, зюзьмак, фантомас* [6].

Досить поширені в молодіжному сленгові синонімічні ряди на позначення дії "пити спиртне". Так, дієслова *бухнути, заскандалити, квасити, накваситися, наклюкатися* з такою ж семантикою побутують і в кримінальному жаргоні, але синонімічний ряд доповнюється своєрідним лексичним утворенням – *забульбенити*. Так, синонімічний ряд *амба, амбець* ('кінець, закінчення чогось') розширився лексемою молодіжного жаргону *гаплик*.

Ми спробували розглянути один зі шляхів засвоєння молодіжним сленгом нейтралізованого в розширеному вживанні кримінального аргю, але разом з тим спостерігаємо і деяку трансформацію як у семантиці, так і в словотворі, а лексичні інновації засвідчують особливий спосіб мислення і корпоративно-групову форму його породження та існування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рубина Л.Я. Советское студенчество. – М., 1981. – 128 с.
2. Ставицька Л.О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект // Українська мова. – К., 2001. – № 1. – С. 55-68.
3. Про семантичні інноваційні процеси, що супроводжують входження кримінального жаргону в молодіжну субмову див.: Ставицька Л.О. Про взаємодію жаргону і сленгу // Українська мова і література. – 2000. – № 15 (175). – С. 7-8.
4. Поповченко О.І. Словник жаргону злочинців. – ТОВ "Оберіг", 1996. – 136 с.
5. Мокиєнко В.М., Никитина Т.Г. Большой словарь русского жаргона. – СПб: Норинг, 2000. – 718 с.
6. Перший словник українського молодіжного сленгу. Укладач С. Пиркало. За ред. Ю. Мосенкіса. – К., 1999. – 84 с.

Матеріал надійшов до редакції 15.12.03 р.

Врублевская Г.И. Лингвокреативные процессы формирования молодёжного жаргона.

В статье исследуется один из социолектов – молодёжный жаргон, а также некоторые пути освоения молодёжным сленгом нейтрализованого в широком употреблении криминального аргю.

Vrublevska G.Y. Linguistic and Creative Processes of the Youth Jargon Formation.

The article deals with the youth jargon and sets out a few ways by which the criminal argo (neutralized in its extensional usage) is assimilated by the youth slang.